

Perämeren kansallispuiston ja Huiturin vesialueiden kalastusjärjestelyt

HKS-tilaisuus 7.4.2021 klo 17.00-19.00

Paikalla Metsähallitus: Eevamaria Harala (HKS-projektipäällikkö, pj), Kari Sarajärvi (eräsuunnittelija), Eero Hartikainen (eräsuunnittelija, jatkaa HKS-projektissa Karin töitä), Mikko Rautiainen (eräsuunnittelija)

Paikalla edustajia/ osallistujia seuraavista tahoista: Suomen vapaa-ajankalastajien keskusjärjestö SVK, Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liitto Ry, Pohjoisen Perämeren ammattikalastajat ry, kalastajaseurojen ja alueella toimivien yhdistysten jäseniä, alueen virkistyskalastuskäyttäjiä. (20 osallistujaa)

Pj Eevamaria Harala avasi tilaisuuden klo 17.00. Käytiin läpi Teamsin käyttö ja kokouskäytännöt.

Perämeren hoito- ja käyttösuunnitelma (HKS) päivitetään vuoden 2021 aikana. Osana suunnitelmaa selvitetään Perämeren kansallispuiston ja ympäröivän valtion vesialueen (ns. Huiturin vesialue) kalastuskäytännöt ja kalakantojen kestävyys.

-Kalastuksen nykytila: Perämeren kansallispuiston perustamislain mukaisesti kalastuslain mukainen oikeus kalastaa yleisellä vesialueella (vaikka ei kuulu yleiseen vesialueeseen). Nykytilassa ainut mahdollisuus vaikuttaa kalakantojen säilymiseen on hakea ELY:ltä esim. alueellisia/ ajallisia rajoituksia.

-Kalastuksen nykytila: Huituri ei kuulu yleisveteen, mutta kuuluu Suomen ja Ruotsin välisen rajajokikomission alueeseen ja sen rajoituksiin. Vaikka vesialueet yhdistettäisiin, ei kansallispuiston vesialuetta liitettäisi rajajokisopimukseen.

Keskusteltiin meriharjuksesta kansallispuistossa: kevätjäältä tulee matalasta pilkillä, syksyllä ei tule matalasta verkoista.

Verkkokalastajia enää hyvin vähän verrattuna aiempiin vuosiin. Verkonpito-oikeuksissa suuri ero Ruotsiin nähden.

Pohdittiin, miksi merikutuinen harjus on Suomen puolella niin uhanalainen, kun Ruotsissa kanta on vahva. Suomessa rehevöitymistä on ehdotettu ahdinon syyksi, Ruotsin puolella syvemmat ja siksi kirkkaammat vedet, tai topografiasta johtuen sopivaa elin- ja lisääntymisympäristöä enemmän?

Tarvittaisiin lisää tietoa siitä, miksi merikutuinen harjus on Suomessa niin uhanalainen.

-Metsähallituksen tavoite ja erilaiset kalastusjärjestelymahdollisuudet: Kansallispuiston käytön ja suunnittelun, sekä kalastuksenkin kannalta olisi mielekästä käsitellä koko aluetta kokonaisuutena. Metsähallituksella on tarve vaikuttaa uhanalaisen meritaimenen ja äärimmäisen uhanalaisen meriharjuksen säilymiseen koko alueella. Lisäksi tavoite mahdollistaa koko alueella sekä kaupallinen kalastus että vapaa-ajan kalastus (myös Huiturissa) kestävästi nyt ja tulevaisuudessa.

Keinoja: ajalliset ja alueelliset rajoitukset (lupaehtoina). Pyydysrajoitukset (verkkojen silmäkoko tms). Esim. Ruotsissa alle 3 m vesialueen verkkokalastuskielto?

Yleisesti ottaen ei nähty, että Suomen puolella alle 3 m alueiden verkkokiellolla olisi suurta merkitystä meriharjuksen suojelun suhteen. Tämä vain haittaisi vähäistä jäljelle jäänyttä verkkokalastusta, etenkin, kun hylkeetkin ovat kalastajien kiusana.

Pintaverkoilla (veden pintaan tai 1,5 m lähemmäs pintaan asetetut verkot) ei saa nykyinsäädännön mukaan enää pyytää esim. meritaimenta eli käytännössä hyvin matalaan ei saa asettaakaan verkkoja.

Myös meritaimen on huomioitava suunnitelmassa, vaikka pääosa puheesta on käsitellyt meriharjusta.

-Hylkeet. Perämeren kansallispuistossa metsästys on kielletty. Huiturin vesialueella metsästys on sallittu Metsästyslain 8 §:n mukaisesti paikkakuntalaisille. Mikäli Huiturin vesialue liitetään kansallispuistoon, tulee kansallispuiston perustamissäädökset avata kestävän kalastuksen järjestämiseksi. Vesialuetta ei voi muutenkaan liittää suoraan kansallispuistoon, vaan liitos vaatii säädösmuutoksen. Tällöin myös metsästyskysymys nousee käsiteltäväksi. Tuolloin asian valmistelee ympäristöministeriö, ja säädöksen antaa eduskunta.

Keskusteltiin siitä, että molempien hylkeiden kanta on nykyisin jo niin suuri, että se haittaa huomattavasti jäljelle jäänyttä kalastusta. Hylkeet vievät pyydyksistä parhaat palat ja häiritsevät kalastajia.

Mm. Selkämeren kansallispuistossa hylkeenmetsästys on sallittua, mutta kun Perämeren kansallispuistoa perustettiin v. 1991, oli itsestään selvää, että siihen aikaan hyvin uhanalaiset norppa- ja hallikannat suojeltiin säädöksellä. Siihen aikaan kenellekään ei tullut mieleenkään, että joskus oltaisiin tilanteessa, jossa hylkeitä on kiusaksi ja riesaksi asti. Nykyinen säädös pitäisi siis avata.

Jos Huiturin vesialue liitetään kansallispuistoon ja säädös avataan, hylkeiden suhteen on nykyisessä luonnonsuojelulaisissa kaksi vaihtoehtoa: sallia kansallispuistossa metsästyslain mukainen hylkeiden metsästys perustamissäädöksessä tai mahdollistaa hylkeiden vähentäminen luonnonsuojelulain mukaisella poikkeusluvalla perustuen pyyntiluvanvaraisten lajien kansallispuiston ulkopuolella aiheuttamaan taloudelliseen vahinkoon. Eduskunta ratkaisee asian.

Keskusteltiin ylisuuren hyljekannan vaikutuksesta uhanalaisiin kalalajeihin. Lukelta ei ole tullut vastausta siihen, onko hylkeistä haittaa uhanalaisille kalalajeille.

Keskusteltiin myös siitä, että Perämeren kansallispuisto suojelee myös kalastuskulttuuria, jota hylkeet tällä hetkellä häiritsevät tarpeettoman paljon. Hylkeet ovat myös kesyyntyneet niin paljon, että eivät enää pelkää ihmistä ja tulevat pyydyksille kytikselle. Hylkeiden käyttäytyminen on siis muuttunut huomattavasti puiston perustamisesta lähtien.

Keskusteltiin siitä, voitaisiinko jotenkin edistää hyljetuotteiden kauppakieltoa, koska se estää hylkeenpyyntiä tehokkaasti. Toisaalta hylkeenpyytäjät ovat kuoleva luonnonvara pohjoisella Perämerellä, joten hylkeenpyynnin ei nähtäisi räjähtävän käsiin, vaikka se sallittaisiinkin, erityisesti, jos hyljetuotteita ei saa myydä eteenpäin. Myös hylkeenpyyntikulttuuri on osa perinteistä perämereistä metsästyskulttuuria, mutta nyt siihen ei ole mahdollisuutta.

Samalla keskusteltiin muista ns. haittalajeista eli ketusta, supikoirasta ja minkistä, joiden poistoa tehdään kansallispuistossa lintutuhojen estämiseksi. Hylkeet nähtiin tässä kohtaa vastaavanlaisina tuhoeläiminä kalojen (ja kalastuskulttuurin) suhteen.

Kalastajia kehoitettiin käyttämään enemmän hyödyksi vasta tullutta ns. haittarahaa, jossa pyydykseen kuolleesta uroshallista saa muutaman satasen, kun sen kuljettaa maihin haudattavaksi. Heräsi kysymys, miksi naaraista ei saa vastaavaa, vaikka naarashylkeetkin syövät kalaa.

Keskusteltiin hylkeenkestävistä pyyntimenetelmistä kuten push-up -ryistä ja troolauksesta, mutta troolauksen tulevaisuus herätti epäilyksiä. Samalla mietittiin sitä, miten kalakantojen kestävyys määritellään, koska mereltä on kuitenkin edelleen niin vähän tietoa.

Merimetsoja ei nähty vielä ongelmana, koska niiden pohjoisin pesintäkolonia on Krunnien Pohjanletolla, ja kansallispuiston alueelle eksyy vain joitakin muuttavia yksilöitä.

Verkkokalastussääntöjen laatiminen niin, että sekä kalastajat että uhanalaiset kalakannat olisivat tyytyväisiä ja kummankin kannat säilyisivät hyvinvoivina ja elävinä tulevaisuuteen, nähtiin hyvin haastavana. Verkkokalastuksen haasteena on se, että joitakin kaloja saa pyytää, toisia taas ei, mutta sivusaalista ei juuri voi säädellä. Huomautettiin myös, että vaikka esim. villedä meritaimenia jäisi vain yksi kalastajan verkkoon vuodessa, kalastajia on koko meritaimenen vaellusreitillä Merenkurkusta Tornioon (ja jotkut käyvät jopa Ahvenanmaalla asti) useita, eli villitaimenia jää kuitenkin yhteensä sivusaaliiksi verkkoihin monia.

Taimenen vaellusreitti aiheutti keskustelua - ilmeisesti on niin, että Itämeren pohjoisosan päävirtaussuuntien mukaisesti taimenenpoikaset (villit ja istutetut) kulkevat Suomen rannikkoa pohjoiseen ja Ruotsin rannikkoa etelään. Näin ollen Suomen puolelta kalastetut ovat pääasiassa istutettuja kaloja. Samassa yhteydessä huomautettiin, että suuresta istutusten määrästä ei Suomessa ole mitään hyötyä, jos kaloja ei sitten saa pyytää.

Huomautettiin, että alueen ekologia ja kalakantojen ekologia ja uhkatekijät tulisi tuntea huomattavasti paremmin ennen kuin lähdetään tekemään kiireellisiä johtopäätöksiä, koska kun luonnossa puututaan yhteen asiaan, vaikutukset kertautuvat kaikkeen muuhun.

Eevamaria Harala: Tarvitaan todella lisää tietoa, mutta tiedon puutteen vuoksi ei voida jättää yrittämättä.

-Asian eteneminen: Metsähallitus kokoaa kommentit ja ehdotukset vesialueiden yhdistämisestä. Metsästyksen osalta järjestetään vastaava tilaisuus. Asiasta koostetaan mietintö tai ehdotus, joka esitetään ympäristöministeriölle. Tämän jälkeen ympäristöministeriö ottaa vastuun asian mahdollisesta edistämisestä.

-Kalastuksen säätelyä alueella suunnitellaan yhteistyössä eri kalastajaryhmien kanssa. Tavoitteena on turvata kalansaaliit myös tuleville polville. Metsähallitus selvittää lähivuosina meritaimenen ja meriharjuksen esiintymistä ja esiintymisalueita, tähän tarvitaan alueen kalastajien apua.

Yhteystiedot: Metsähallitus, etunimi.sukunimi@metsa.fi

Eevamaria Harala (HKS), Eero Hartikainen (kalastus), Mikko Rautiainen (metsästys)

Hoito- ja käyttösuunnitelman sivut: metsa.fi/perameren-suunnittelu